

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus tühistas Tallinna Sadama kohtuasja kajastamise piirangu

Riigikohus tühistas Tallinna Sadama kohtuasja kajastamise piirangu

4. Detsember 2020

Riigikohus rahuldab Eesti Päevalehe ajakirjaniku esindaja määruskaebuse, milles taotleti tunnistajate ütluste avaldamise keelu tühistamist Tallinna Sadama kohtuasjas. Samuti selgitas kriminaalkolleegium istungi avalikkuse piiramise üldiseid põhimõtteid.

Harju Maakohtu 6. märtsi 2019. aasta määrusega kohustati Tallinna Sadama endiste juhtide kriminaalasjas kõiki istungisaalis viibijaid hoidma õigusemõistmise huvides salajas isikuliste tõendiallikate – sealhulgas tunnistajate – ütlusi kuni kohtuliku uurimise lõpuni.

Määruse vaidlustas istungil viibinud Eesti Päevalehe ajakirjaniku Ann-Marii Nergi esindaja vandeadvokaat Oliver Nääs, kes taotles saladuses hoidmise kohustuse tühistamist. Kaebuses leiti, et maakohus piiras põhjendamatult ning ebaproportsionaalselt sõna- ja ajakirjandusvabadust, mis on tagatud põhiseadusega.

Maakohus nägi ohtu õigusemõistmisele muu hulgas selles, et meedias üksikasjalikult kajastatud tunnistajate ütlused võivad mõjutada seni veel üle kuulamata tunnistajaid. Ainuüksi teadmine, et ütlusi sel viisil meedias avaldatakse, võib tunnistajat häirida ja tema ütlusi mõjutada.

Riigikohus: piirang polnud piisavalt põhjendatud

Riigikohus märkis, et kui tugineda maakohtu argumentidele, siis peaks ütluste saladuses hoidmise kohustust rakendama kõigis suurema avaliku tähelepanu all olevates kriminaalasjades – alati on olemas võimalus, et istungil tunnistaja ütlusi kuulnud inimeste vahendusel saab nende sisu teatavaks veel küsitlemata tunnistajatele. Seetõttu jäi kriminaalkolleegium varasema seisukoha juurde, et avaldatud teabe mõju aitab üldjuhul tasakaalustada riskisütluse kord, sealhulgas kohtueelses menetluses antud ütluste avaldamise võimalus.

Samuti nõustus Riigikohus kaebajaga, et maakohus oleks pidanud ära näitama, miks just selles asjas on tavapärasest suurem õigusemõistmise huvide kahjustamise oht. Praegusel juhul on piiratud üldsõnaliste seisukohtadega ja jäetud need seostamata konkreetsete faktidega – näiteks mõne tunnistaja eriline mõjutatavus, vajadus hoida mõnda asjaolu saladuses kuriteo varjatud olemuse tõttu vms.

Lisaks väärneb Riigikohtu hinnangul tähelepanu, et tunnistajate ütluste avaldamine keelati kuni kohtuliku uurimise lõpuni. Maakohtu määruse tegemise ajal oli plaanis lõpetada tõendite uurimine oktoobris 2020, aga tegelikult kestab asja arutamine siiaamaani.

Kokkuvõttes tühistas Riigikohus maakohtu kehtestatud piirangu, kuna see polnud piisavalt põhjendatud. Samas ei ole vajaduse korral välistatud uue istungi avalikkuse piiramise määruse tegemine.

Piirangud peab võimalusel üle vaatama

Riigikohus selgitas ka kohtuistungi avalikkuse piiramise üldiseid põhimõtteid. Seaduse järgi võib seda teha, et kaitsta äri- või riigisaladust, kõlblust, inimeste era- ja perekonnaelu, kannatanuid ja alaealisi ning õigusemõistmise huve. Nende õiguste ja huvide kaitseks saab kohus omal algatusel või menetlusosalise taotlusel kuulutada istungi täielikult kinniseks, osaliselt kinniseks või kohustada kõiki saalisviibijaid teatavaks saanud infot saladuses hoidma. Viimane variant on leebeim ja tuleb kasutusele siis, kui istungi kinniseks kuulutamine oleks ilmselgelt põhjendamatu.

Saladuse hoidmise kohustust on võimalik kehtestada nii etteulatuvalt kui ka tagantjärele – näiteks kui ülekuulamise käigus ilmneb mõni kaitsmist vajav asjaolu. Vajadus piirangu järele võib menetluse vältel ka ära langeda, eriti kui see on kehtestatud õigusemõistmise huvides.

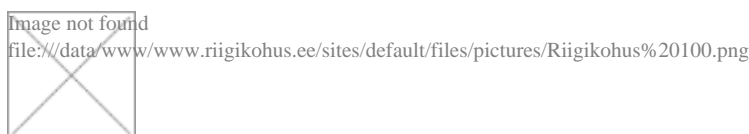
Kriminaalkollegium rõhutas, et kohus peab olukorda jooksvalt hindama ja võimaluse korral piirangut leevendama või selle sootuks kaotama. Samas ei saa välistada, et mõnikord on tarvis piirangut ka pikendada või valida selle asemel tõhusam. Näiteks on võimalik olukord, kus esialgu keelatakse istungil avaldatud info avalikustamine lühema aja jooksul – mõni päev või nädal – ning hiljem täpsustakse, kas ja milliste asjaolude suhtes jääb piirang kehtima. Või siis on lubatud tunnistajate ütluste kirjeldamine, aga mitte nende tsiteerimine ja üksikasjaliku sisu avaldamine.

Kohus peab arvesse võtma iga üksikjuhtumi asjaolusid. Saladuses hoidmise kasuks rääkivad argumendid peavad olema seda kaalukamad, mida suuremas ulatuses istungi avalikkust piiratakse, mida pikem on info avaldamise keeld ja mida suurem on avalik huvi selle kriminaalasja vastu. Näiteks korruptsioonikuritegudes on see eelduslikult alati suurem. Saalis viibijatele tuleb piiranguid ja nende rikkumise tagajärgi arusaadavalt selgitada.

Riigikohus märkis, et lubamatu on avalikkuse piiramine ulatuslikumalt, kui on vajalik piirangute aluseks olevate õiguste ja huvide kaitseks. Ka kinniseks kuulutatud istungil puudutab hoiatus ja avaldamiskeeld üksnes kaitsmisväärset osa istungil arutatust.

KOHTUMÄÄRUS [1]

Arno Pöder
pressiesindaja
Riigikohus
55 637 043

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-tuhistas-tallinna-sadama-kohtuasja-kajastamise-piirangu>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=1-17-9149/626>